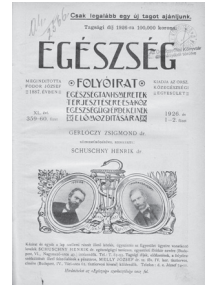

AZ EGÉSZSÉG ÜGYE ANNO ÉS MOST

Az „Egészség” című folyóirat (Egészségtani ismeretek terjesztésére s a közegészségügy érdekeinek előmozdítására, szerkesztő: Dr. Fodor József, kiadó: Országos Közegészségi Egyesület) 1887–1942 között megjelent példányaait a közelmúltban az Országos Egészségfejlesztési Intézetnek ajándékozták. (A példányok tartalomjegyzéke az OEFI honlapján megtekinthető, betekintés személyes egyeztetés után lehetséges.) Folyóiratunk visszatekint a múltba, s az akkori szemléletmód – a mai állásponttal párhuzamos – bemutatásával új cikksorozatot indít el. Időutazásra invitálunk mindenkit az 1800-as és 1900-as évekbe, és ezzel párhuzamosan bemutatjuk a témával kapcsolatos aktuális adatokat, álláspontokat is.

Lételemünk, a víz

Csányi Zsófia

Országos Egészségfejlesztési Intézet,
Teljeskörű Iskolai Egészségfejlesztési Kiemelt Projekt

A budapesti vízmű ellen általános az ingerültség a lakosság között. Egyrészt azért, mert vízmű a külvárosok nagy részének megint szüretlen, iszapos vizet szolgáltat, másrészt pedig azért, mert ugyanama városrészeket igen súlyosan sújtja a tifusz.

A főváros az általános izgalom csillapítására ideiglenes, rendkívüli intézkedésekre szánta el magát. A hiányzó tiszta vizet mesterségesen filtrált folyóvízzel kívánja pótolni. – A higiénikus szakértők voltaképpen már évek előtt ajánlották ezt a kiegészítő eljárást, azon célból, hogy az égető szükségén segítve, a főváros nyugot lélekkel és alapos körültekintéssel intézhesse el végleg vízművének olyannyira fontos és nehéz ügyét.

Ennél fogva, habár későn jön, még mindig elfogadjuk és szívesen látjuk a szüretlen víznek kiküszöbölését, habár ideiglenesen csupán mesterséges filtrálással.

Nem hagyhatjuk azonban megemlítés nélkül, hogy némely szűk látású fővárosi szóvivő azon reménykedik, hogy a szükségből elfogadott ideiglenes mesterséges szűrés majd a trójai ló lesz, melylyel a mesterséges vízsűrést az egész fővárosra nézve s a jövőre is be lehet csempészni, és hogy ezen ideiglenes filtrálással a végleges vízmű ügye ad acta tehető.

Ezen felfogás és reménykedés ellen előre is tiltakozunk. A végleges vízmű elkerülhetetlen a fővárosra nézve, mint-hogy a mai dunaparti víz, valamint a szükségből ideiglenes kiegészítőül tervezett mesterségesen filtrált víz, habár tisztának látszik is, mégis tényleg tisztátalan s azért egészségtelen ivóvíz s emellett az előbbi évről-évre fogy és romlik.

Ez irányban nézeteinket más alkalommal részletesebben is elő fogjuk adni és indokolni fogjuk.

*Egészség, 1889. augusztus. Rövid Közlések, 31–32. old.
Az „Egészség” című folyóiratból eredeti helyesírással digitalizálva.*

A 126 évvel ezelőtti cikk a mára vonatkozóan is hordoz tanulságokat. Hazánk vízkészlete jelenleg is bőséges, de továbbra is fennállnak olyan tényezők, melyek kellemetlenségeket okozhatnak. Napjainkban a nyersvíz előteremtése négyféle vízbázisból lehetséges: a felszín alatti védett rétegekből 35% (mélységi vízbázis), a folyamparti kavicságy-

1. táblázat

**Olvasd el az állításokat! Döntsd el, hogy az egész mondat igaz vagy hamis!
Karikázz választásodnak megfelelően! Mindegyik feladatot oldd meg!**

	Állítások		
1.	Ha a csapból kiengedett víz fehér, akkor túl sok benne a klór, amivel tisztították.	IGAZ	HAMIS
2.	Gyógyvizeket csak korlátozott mértékben és ideig szabad fogyasztani kifejezetten magas ásványianyag-tartalmuk miatt.	IGAZ	HAMIS
3.	A vízlábnyom mértéke megmutatja egy személy vízfogyasztását, azaz hogy mennyi vizet használ el a mindennapjaiban pl.: a háztartásban, iváshoz, tisztálkodáshoz, főzéshez, takarításhoz.	IGAZ	HAMIS
4.	A szennyvíztisztító telepeken a szerves anyagok lebontása és a szennyvízből való eltávolítása parányi élőlények, mikroorganizmusok közreműködésével történik.	IGAZ	HAMIS
5.	A testtömegindex megmutatja a testben aktuálisan megtalálható vízmennyiség tömegét.	IGAZ	HAMIS
6.	Az energiatartalma a test folyadékszükségletének pótlására alkalmas.	IGAZ	HAMIS
7.	Hazánkban az ország teljes vízfelhasználásának 30%-át a mezőgazdaság, míg 70%-át az ipar és a háztartásokban közvetlenül felhasznált, csapból kifolyó víz teszi ki.	IGAZ	HAMIS
8.	A hazánkban termelt villamosenergia jelentős részét a Tiszán és nagy vízhozamú mellékfolyóin működő vízierőművekből nyerjük.	IGAZ	HAMIS
9.	A víz a legszigorúbban ellenőrzött élelmiszer.	IGAZ	HAMIS
10.	A víz tisztasága befolyásolja a fagyáspontot.	IGAZ	HAMIS
11.	A Víz Világnapjának megünneplését az ENSZ az 1992. évi Rió de Janeirói Kémiai Biztonságról szóló konferencián kezdeményezte.	IGAZ	HAMIS
12.	Egy alkalommal történő zuhanyzáshoz körülbelül annyi vizet használunk fel, amennyi egy teli mosogatógéppel való edénytisztításhoz szükséges.	IGAZ	HAMIS

ból 35% (parti szűrésű vízbázis), a mészkő- és dolomit-hegyek karsztjából 25% (karsztvíz), valamint a felszíni vizekből 5%.

Az 1889-es cikkellentétben a jelenlegi vízművek nem szolgáltatnak szűretlen, iszapos, kórokozóktól hemzseggő ivóvizet. A nyersvíz többféle folyamaton megy keresztül, amíg ivóvíz minőségű vizet nem kapunk. Az ivóvíz minősége a fővárosban ugyan kiváló, de az országban akadnak olyan területek, ahol – a jelenleg hatályos szabványok szerint – nem felel meg az előírásoknak. Ennek hátterében leggyakrabban nitrit-, nitrát-, ammónium-, bór- és arzénszennyezés áll. Ezen esetek túlnyomórészt geológiai eredetűek, a szennyező anyagok a mélyebb víztartó rétegekben fordulnak elő, onnan kerül(het)nek az ivóvízbe. Ezenkívül az emberi tevékenység is okozhat háztartási, mezőgazdasági vagy ipari szennyezést (pl. a tiszai ciánszennyezés 2000-ben).

A mesterségesen nyert víz tisztítási folyamaton megy keresztül, hogy ne tartalmazzon az emberi egészség-

re káros baktériumokat. A víz tisztítása és fertőtlenítése – különféle szintetikus kémiai anyagok mellett – hozzáadott klórral történik, melynek mennyisége ugyan az egészségügyi határérték alatt marad, de a tisztítást követő klórszag megjelenése zavaró lehet. A csapvíz így veszít élvezeti értékéből, ugyanakkor a klór biztosítja, hogy emberi fogyasztásra alkalmas legyen. (1)

A vezetékes vizekben előfordulhat még ólom, mely az 1970-es években épült házak vízcsöveiből kioldódva kerülhet a csapvízbe. Ez a probléma a csövek lecserélésével kiküszöbölhető. Manapság ez már alig okoz gondot, hiszen az ólomkoncentráció jóval az előírt 10 µg/l határérték alatt marad, jelenleg 0,58 µg/l. (2)

A csapvízben található gyógyszer-, illetve hormonmaradványok is, melyek a vizelettel együtt távoznak az emberi szervezetből. Ugyan a szennyvizet megtisztítják, de a feldolgozás után a vízben továbbra is előfordulhatnak gyógyszermaradványok, melynek nagyságát jelenleg nem mérik.

AZ EGÉSZSÉG ÜGYE ANNO ÉS MOST

Az Országos Egészségfejlesztési Intézet (OEFI) és a Klebelsberg Intézményfenntartó Központ (KLIK) szoros együttműködéssel valósítja meg a *Teljeskörű Iskolai Egészségfejlesztési (TIE)* kiemelt projektet. A projekt 288 iskola bevonásával – az iskolai koordinátor pedagógusok közreműködésével – közel 30 000 diákot ér el, és a tanításon kívüli iskolai időben szervezendő klubszerű tevékenységek tervezéséhez, megvalósításához és értékeléséhez nyújt módszertani javaslatokat. Az *Egészségfejlesztési Programelemek Szakmai Ajánlások (EPSZA „füzetek”)* című kiadványsorozatban 10 témát dolgoztunk fel, közöttük a vízzel kapcsolatos témakört is. A füzetben az egészségfejlesztési programelemet megvalósító pedagógusok bővebb információkat kaphatnak az ivóvíz egészségünk megőrzésében játszott szerepéről, és hogy mit tehetünk vizeink védelméért. Minden

módszertani füzet ismeretfelmérő és attitűdmérésre is alkalmas kérdéseket egyaránt tartalmaz. Példaként egy felsősöknek szánt kérdéssort mutatunk be. Ön hány kérdésre tudja biztosan a helyes választ? (1. táblázat)

Összefoglalva elmondhatjuk – ahogyan az 1889-ben megjelent cikk is mutatja –, hogy akkoriban a fertőzések, illetve a nem teljeskörűen kiépített víztisztító rendszer miatt romlott a víz minősége, míg napjainkban a geológiai eredetű, valamint a feldolgozást követően a csapvízbe került kémiai eredetű anyagok okozhatnak minőségromlást.

126 évvel ezelőtt a vezetékes víz fogyasztásra alkalmatlannak bizonyult, jelenleg – tisztítás után – emberi fogyasztásra alkalmas. Az ivóvíz – a magyar szabványokat és az Európai Unió előírásait követve – egészségre ártalmas anyagokat nem tartalmaz.

IRODALOM

1. http://www.maviz.org/fogyasztói_informaciok/hazai_techonologiai_tudas_innovacio
2. http://vizmuvek.hu/hu/fovarosi-vizmuvek/tarsasagi-informaciok/a_vizrol/vizminoseg_vizkemenyseg
3. Sally C. Davies–Eleanor Winpenney–Sarah Ball–Tom Fowler–Jennifer Rubin–Ellen Nolte: „For debate: a new wave in public health improvement.” In: *www.thelancet.com* Published online April 3, 2014. [http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736\(13\)62341-7](http://dx.doi.org/10.1016/S0140-6736(13)62341-7)

